

BĀRIŅTIESU IESNIEGTO IKGADA VALSTS STATISTIKAS PĀRSKATU PAR BĀRIŅTIESU DARBU 2010.GADĀ ANALĪZE

Ministru kabineta 2008.gada 26.maija noteikumu Nr.361 „Noteikumi par bāriņtiesas ikgadējā pārskata veidlapas paraugu un pārskata iesniegšanas un aizpildīšanas kārtību” 1. un 2.punktā noteikts, ka bāriņtiesa apkopo ikgadējā valsts statistikas pārskata veidlapas paraugā norādīto informāciju, pamatojoties uz pārskata gadā izskatītajām lietām un pieņemtajiem lēmumiem, aizpilda attiecīgu veidlapu un līdz kārtējā gada 1.februārim iesniedz to Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā (turpmāk – inspekcija). Ievērojot minēto, inspekcijā ir saņemti un apkopoti visu 153 (pašlaik 151) bāriņtiesu iesniegti gadskārtējie pārskatu dati par darbu 2010.gadā.

Lai īstenotu pēc iespējas efektīvāku bāriņtiesu darba uzraudzību un metodiskās palīdzības sniegšanu bērna un citas rīcībnespējīgas personas tiesību un interešu aizsardzībā, inspekcija ir apkopojusi un izvērtējusi minētos pārskatus par darbu, tādējādi apzinot būtiskākās tendences un to attīstību tādos bāriņtiesu darbības virzienos kā bērna aprūpe ģimenē, bērna ārpusģimenes aprūpe, aizgādība, kā arī informācija par pārsūdzētajiem bāriņtiesu lēmumiem. Vienlaikus minētie dati nepieciešami, lai analizētu kopējo bērnu un citu rīcībnespējīgu personu tiesību stāvokli Latvijā.

Nemot vērā to, ka bāriņtiesu pārskatu par darbu 2009.gadā analīzē tika salīdzināta un izvērtēta situācija bāriņtiesu galvenajos darbības virzienos par 2008. un 2009.gadu, jo minētais posms tiek raksturots kā laika periods, kad valstī novērojama ekonomiskā lejupslīde, šajā analīzē, galvenokārt tiek izvērtēta un analizēta situācija par bāriņtiesā izskatāmajām lietām ilgtermiņā, proti, četru gadu garumā, sākot ar 2007.gadu (atsevišķos jautājumos arī no 2006.gada).

Apkopojot statistikas datu analīzi par bāriņtiesu darbu, nodrošinot bērnu un citu rīcībnespējīgu personu tiesību un interešu aizsardzību, secināts, ka 2010.gadā, izņemot sadaļu par bērna aprūpes un aizgādības tiesību atņemšanu vecākiem (minētie jautājumi ir savstarpēji saistīti) un kopējo ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaitu, kurā ir novērojamas būtiskās izmaiņas, parējos darbības virzienos novērojamas līdzīgas tendences, kādas bija konstatētas 2009.gadā. Atzīmējams, ka minētās tendences ir stabilas un mērenas, tām nav noslieces būtiski pieaugt vai samazināties.

Satura rādītājs

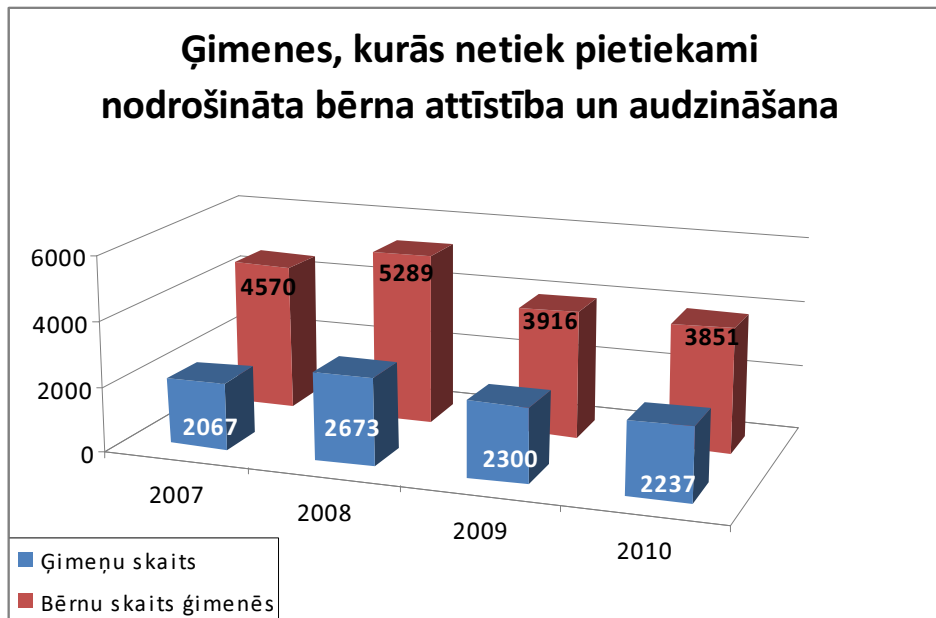
1. Pārskats par bērnu aprūpi ģimenē	3
1.1. Ģimenes, kurās netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un audzināšana.....	3
1.2. Bērna aprūpes tiesību atņemšana.....	3
1.3. Bērna aprūpes tiesību atjaunošana.....	5
1.4. Aizgādības tiesību atņemšana un atjaunošana.....	5
2. Pārskats par bērnu ārpusģimenes aprūpi	7
2.1. Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaits	7
2.2. Bērna turpmākā aprūpe pēc ārpusģimenes aprūpes (audžuģimenē un aizbildņa ģimenē) izbeigšanas	8
3. Pārskats par aizbildnības lietām	9
4. Pārskats par audžuģimeņu lietām	11
5. Pārskats par aizgādības lietām	11
6. Ziņas par bāriņtiesu lēmumu pārsūdzēšanu	12

1. Pārskats par bērnu aprūpi ģimenē

1.1. Ģimenes, kurās netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un audzināšana

Bāriņtiesu likuma 17.pantā noteikts, ka viens no bāriņtiesas pienākumiem ir informēt pašvaldības sociālo dienestu vai citu atbildīgo institūciju par ģimenēm, kurās netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un audzināšana un kurām nepieciešama palīdzība. Savukārt Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 11.panta 2.punktā noteikts, ka pašvaldības sociālā dienesta uzdevums ir sniegt sociālos pakalpojumus vai organizēt to sniegšanu ģimenēm ar bērniem, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi.

Šādā veidā pašvaldība, ievērojot ANO Ģenerālās asamblejas 1989.gada 20.novembra Konvencijas par bērna tiesībām 9.pantā ietvertu bērnu tiesību principu, ka bērnus nevajadzētu šķirt no vecākiem, ja vien tas nav nepieciešams viņu vislabāko interešu nodrošināšanai, un, vadoties no Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66.panta otrās daļas 1.punktā noteiktā, sniedz palīdzību un atbalstu ģimenēm, kurās ir bērni, garantējot ikvienam pašvaldības teritorijā dzīvojošam bērnam pajumti, siltumu, apģērbu un vecumam un veselības stāvoklim atbilstošu uzturu. Tādējādi nodrošinot bērniem, kuriem ģimenē netiek nodrošināti apstākļi pietiekamai bērna attīstībai un audzināšanai, pēc iespējas tādus dzīves apstākļus un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošinātu pilnvērtīgu bērnu fizisko un intelektuālo attīstību.

1.attēls

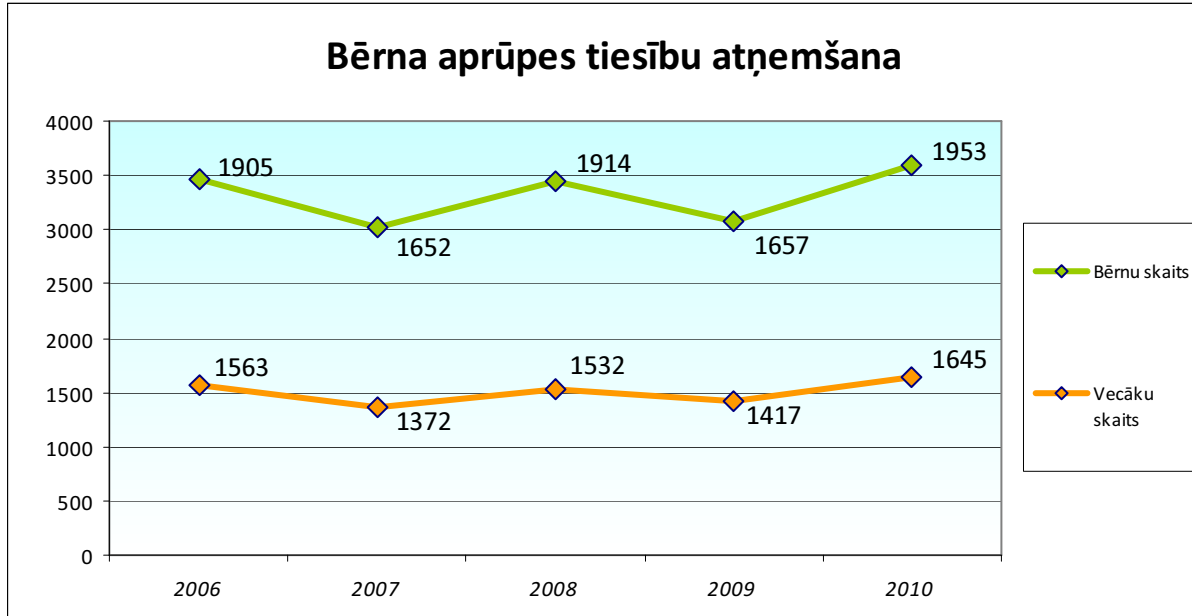
Ievērojot minēto un izvērtējot bāriņtiesu iesniegtos datus par minētajām ģimenēm, konstatēts, ka 2010.gadā pašvaldības sociālajam dienestam attiecīgā informācija sniegta par salīdzinoši mazāku ģimeņu skaitu, nekā 2009.gada ietvaros, proti, par 63 ģimenēm mazāk (1.attēls).

1.2. Bērna aprūpes tiesību atņemšana

Bāriņtiesu likuma 22.panta pirmajā daļā noteikts, ka bāriņtiesa lemj par bērna aprūpes tiesību atņemšanu vecākam, ja:

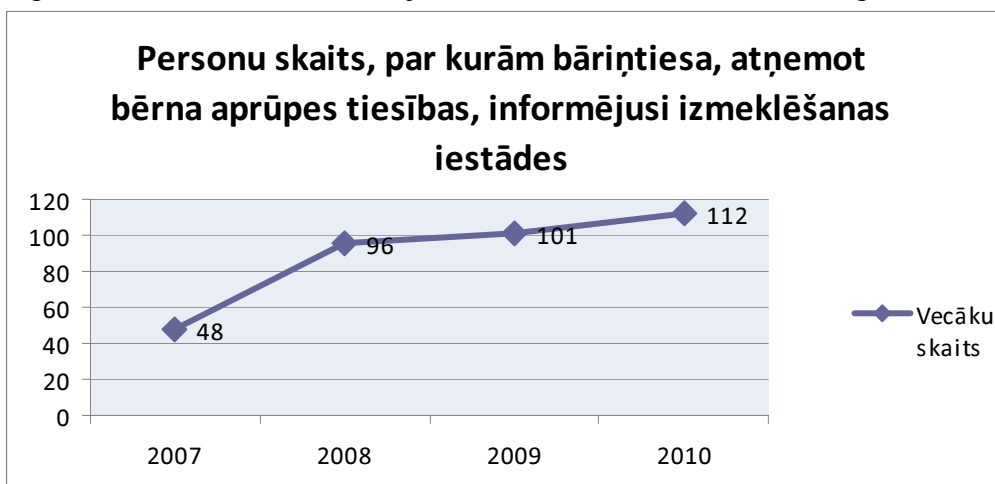
- 1) ir faktiski šķēršļi, kas liedz iespēju aprūpēt bērnu;
- 2) bērns vecāka vainas dēļ atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos;
- 3) vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību;
- 4) vecāks ir devis piekrišanu bērna adopcijai;
- 5) konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu.

Jāpiebilst, ka uz visiem gadījumiem, izņemot tos, kad palikšana ģimenē tieši apdraud bērna dzīvību vai veselību, attiecas princips, ka vispirms jāmeklē iespēja palīdzēt vecākiem un tikai tad, ja situācija ģimenē nav uzlabojusies, jālemj par aprūpes tiesību atņemšanu. Taču gadījumos, kad ģimene neatzīst esošo krīzes situāciju un ģimenē pastāvošās problēmas, kā arī nepiekrīt sadarboties ar lietā iesaistītajām institūcijām vai, neskatoties uz pašvaldības sniegto atbalstu, situācija ģimenē nav uzlabojusies, bāriņtiesai jāizvērtē bērna turpmākās atrašanās ģimenē atbilstību bērna vislabākajām interesēm.

2.attēls

Ņemot vērā minēto un izvērtējot bāriņtiesu iesniegtos datus par bērnu skaitu un vecāku skaitu, kuriem atņemtas bērna aprūpes tiesības, noskaidrots, ka salīdzinājumā ar 2009.gadu, 2010.gada ietvaros novērojams personu, kam atņemtas bērna aprūpes tiesības, skaita būtisks pieaugums (2.attēls). Tāpat, analizējot minētos datus ilgtermiņā, konstatēts, ka kopš 2006.gada gan bērnu skaitā, gan vecāku skaitā nav novērojama stabila tendence, tas ir svārstīgs.

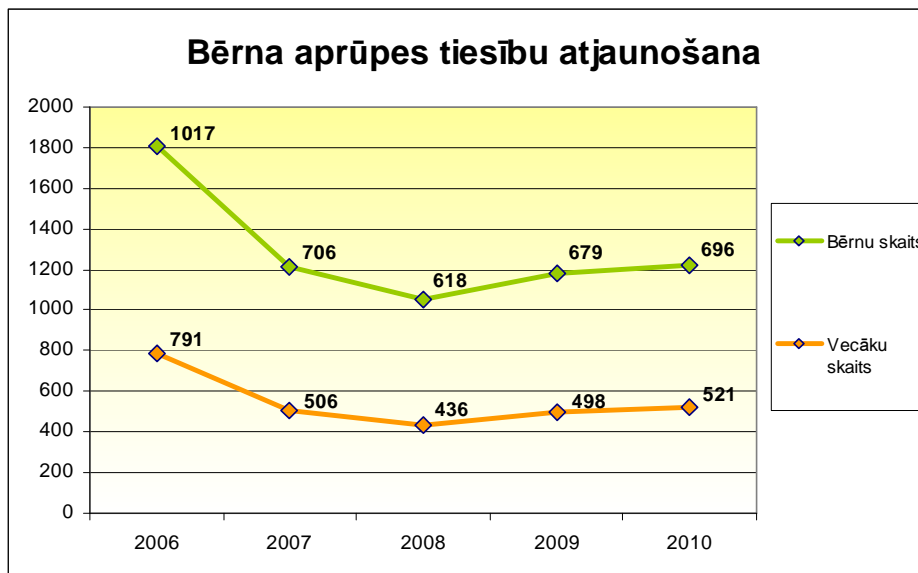

3.attēls

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 51.panta trešajā daļā noteiks, ka katrai personai ir pienākums ziņot policijai vai citai kompetentai iestādei par vardarbību vai citu pret bērnu vērstu noziedzīgu nodarījumu. Ievērojot minēto, kā arī, analizējot ilgtermiņā datus par personu skaitu, par kurām bāriņtiesa, atņemot bērna aprūpes tiesības, informējusi izmeklēšanas iestādes, noskaidrots, ka kopš 2008.gada, kad bija novērojama minēto gadījumu strauja palielināšanās, personu skaits, par kurām informētas izmeklēšanas iestādes, pieaug mēreni, par aptuveni 10 gadījumiem gadā (3.attēls).

1.3. Bērna aprūpes tiesību atjaunošana

Atbilstoši Bāriņtiesu likuma 22.panta otrajā un ceturtajā daļā noteiktajam, ja bērna aprūpes tiesību atņemšanas iemesli ir zuduši, bāriņtiesa lemj par bērna aprūpes tiesību atjaunošanu. Turklāt, sagatavojot lietu par bērna aprūpes tiesību atjaunošanu vai par prasības iesniegšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai vecākam, bāriņtiesa noskaidro, vai ir zuduši iemesli, kuru dēļ vecākam tika atņemtas bērna aprūpes tiesības, pieprasa vecāka dzīvesvietas sociālajam dienestam atzinumu par iespējām bērnam atgriezties vecāka aprūpē, pieprasa no audžuģimenes, aizbildņa vai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas (turpmāk – institūcija) informāciju par bērna un vecāka saskarsmi, garīgo un materiālo atbalstu bērna audzināšanā ārpusģimenes aprūpes laikā, kā arī pieprasa citu informāciju, kas nepieciešama, lai pieņemtu pamatotu lēmumu.

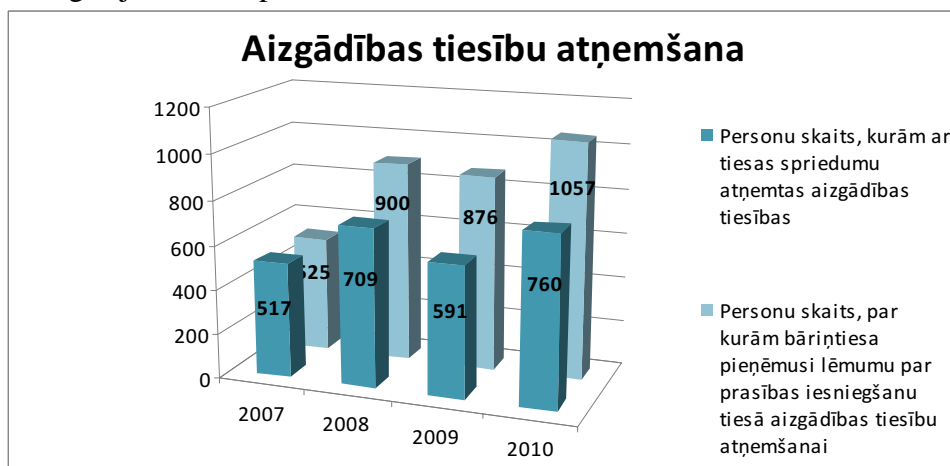

4.attēls

Ņemot vērā minēto normatīvo regulējumu un bāriņtiesu iesniegto informāciju, noskaidrots, ka 2010.gadā salīdzinājumā ar 2009.gadu, turpināja nedaudz pieaugt bērnu un vecāku skaits, kuriem atjaunotas bērna aprūpes tiesības (4.attēls).

1.4. Aizgādības tiesību atņemšana un atjaunošana

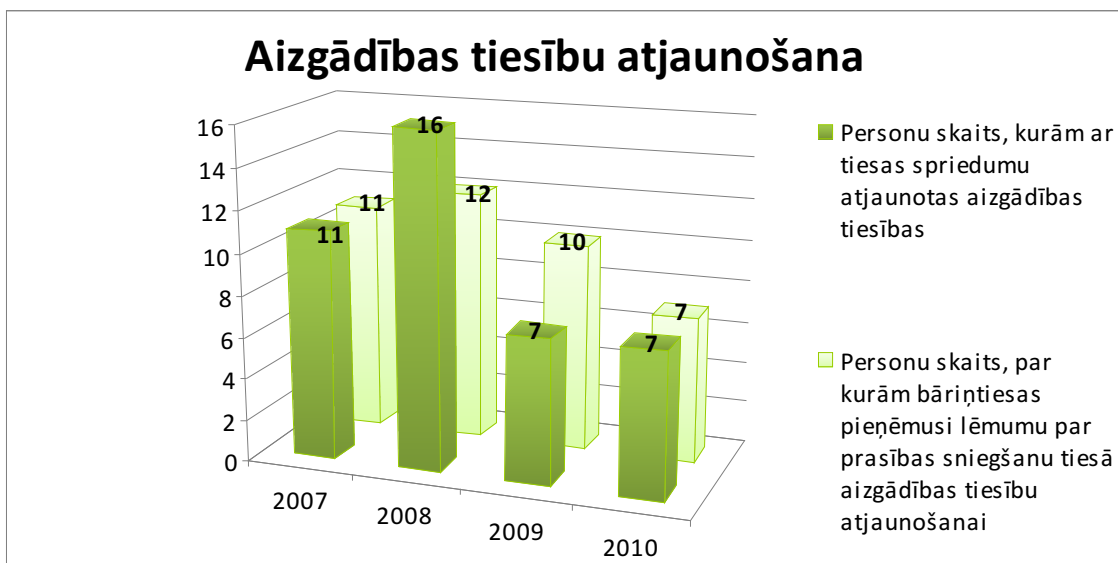
Bāriņtiesu likuma 22.panta trešajā daļā noteikts, ka bāriņtiesa lemj par prasības iesniegšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai, ja vecāks ar bērnu apietas sevišķi slikti (konstatēta vardarbība pret bērnu u.tml.), vecāks nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību un tas var apdraudēt bērna fizisko, garīgo vai tikumisko attīstību vai vecāks ir devis piekrišanu bērna adopcijai. Savukārt Latvijas Republikas Civillikuma (turpmāk – Civillikums) 200.pantā noteikts, ka aizgādības tiesību atņemšanu vienam vai abiem vecākiem kā galējo līdzekli piemēro tiesa.

5.attēls.

Apkopojot bāriņtiesu iesniegto informāciju par personām, kurām ar tiesas spriedumu atņemtas aizgādības tiesības, noskaidrots, ka 2010.gadā ievērojami palielinājies vecāku skaits, kuriem atņemtas aizgādības tiesības, proti, par 199 personām vairāk nekā 2009.gadā. Vienlaikus atzīmējams, ka 2010.gadā strauji pieaudzis arī to personu skaits, attiecībā uz kurām bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par prasības iesniegšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai (5.attēls).

Vienlaikus inspekcija, īstenojot bāriņtiesu darba uzraudzību bērna un citas rīcībnespējīgas personas tiesību un interešu aizsardzībā, minētajam jautājumam pievērš pastiprinātu uzmanību. Gadījumā, ja bāriņtiesas ilgstoši nav risinājušas jautājumu par bērna aprūpes tiesību atjaunošanu vecākam vai prasības sniegšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai vai attiecīga prasība ilgstošā laika periodā nav iesniegta, bāriņtiesām tiek sniegti atbilstoši metodiskie norādījumi, atsevišķos gadījumos par minēto tiek informēta arī pašvaldības vadība. Minētais ir būtiski, jo pretējā gadījumā bērniem tiek liegta iespēja augt bioloģiskajā ģimenē vai arī tikt adoptētiem.

6.attēls.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 244.⁷ pantā noteikto, ja pēc tam, kad likumīgā spēkā stājies spriedums lietā, kas izriet no aizgādības vai saskarsmes tiesībām, mainās apstākļi, katra puse ir tiesīga iesniegt jaunu prasību tiesā vispārējā kārtībā. No minētā izriet, ka gadījumā, ja vecāks uzskata, ka ir zuduši iemesli, kuru dēļ viņam tika atņemtas bērna aizgādības tiesības, viņam ir tiesības vērsties tiesā ar attiecīgu prasības pieteikumu aizgādības tiesību atjaunošanai. Vienlaikus Bāriņtiesu likuma 18.panta 6.punktā noteikts, ka bāriņtiesa, aizstāvot bērna personiskās intereses attiecībās ar vecākiem, aizbildņiem un citām personām veic citus normatīvajos aktos noteiktos bērna personisko interešu aizsardzības pasākumus. Savukārt Bērnu tiesību aizsardzības likuma 26.panta pirmajā daļā noteikts, ka katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē. Ievērojot minēto, bāriņtiesa, vadoties no bērna vislabāko interešu nodrošināšanas apsvēruma, atsevišķos gadījumos savas kompetences ietvaros arī var lemt par prasības iesniegšanu tiesā aizgādības tiesību atjaunošanai vecākam.

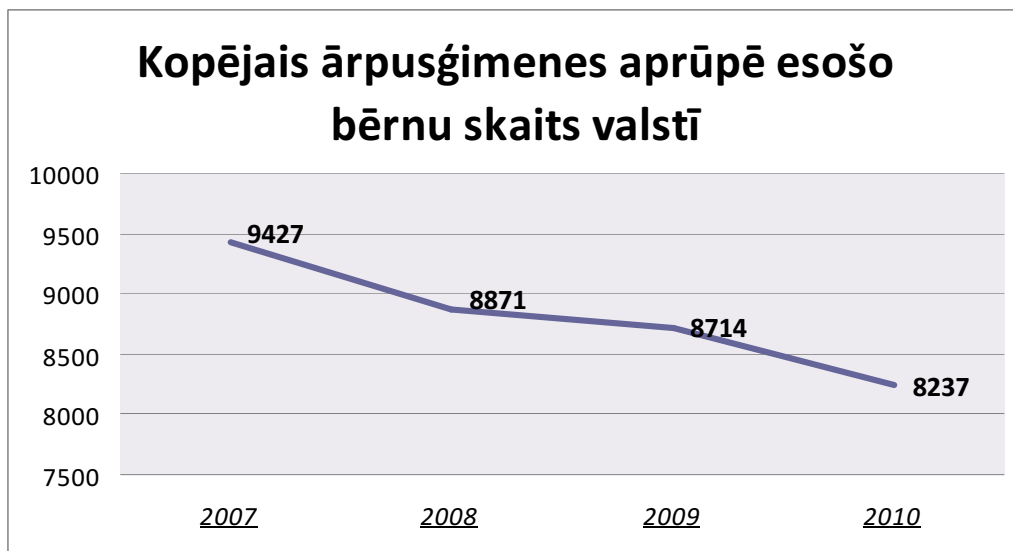
Ievērojot minēto un apkopojot bāriņtiesu iesniegtos datus, noskaidrots, ka 2010.gadā bāriņtiesas 7 gadījumos pieņēmušas lēmumu par prasības iesniegšanu tiesā aizgādības tiesību atjaunošanai, kas ir identisks 2009.gadā attiecīgo lēmumu skaitam. Tāpat konstatēts, ka 2010.gadā turpināja samazināties personu skaits, kurām atjaunotas aizgādības tiesības (6.attēls).

2. Pārskats par bērnu ārpusģimenes aprūpi

2.1. Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaits

Atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27.panta pirmajā un trešajā daļā noteiktajam gadījumos, kad bērns tiek šķirts no ģimenes, vadoties no tā, ka tas ir nepieciešams bērna vislabāko interešu nodrošināšanai, bērnam tiek nodrošināta ārpusģimenes aprūpe. Vienlaikus minētā likuma 1.panta 7.punktā un 32.pantā noteikts, ka ārpusģimenes aprūpe, kuras mērķis ir radīt bērnam aizsargātības sajūtu, nodrošināt apstākļus viņa attīstībai un labklājībai, atbalstīt bērna centienus būt patstāvīgam, ir aprūpe, kas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem tiek nodrošināta pie aizbildņa, audžuģimenē, bērnu aprūpes iestādē (institūcijā).

Jāpiebilst, ka saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 4.panta ceturtajā daļā noteikto bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem nodrošināma aprūpe ģimeniskā vidē — audžuģimenē, pie aizbildņa, un tikai tad, ja tas nav iespējams, aprūpe tiek nodrošināta institūcijā. No minētā izriet, ka gadījumos, kad bērnam nepieciešams nodrošināt ārpusģimenes aprūpi, bāriņtiesai, pirmām kārtām, jāizvērtē iespēja nodrošināt bērnam ārpusģimenes aprūpi audžuģimenē vai aizbildņa ģimenē.

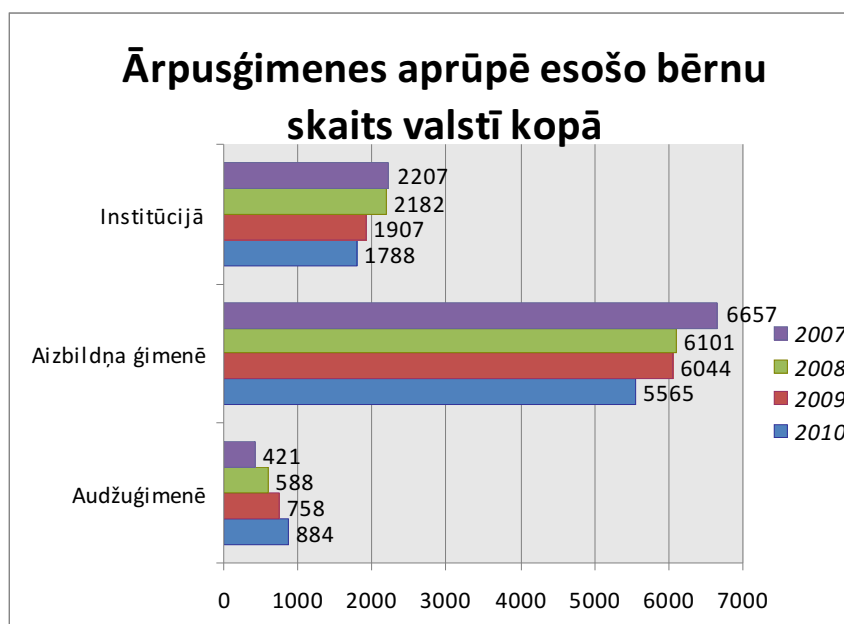
7.attēls

Savukārt, ja ārpusģimenes aprūpi bērnam nav iespējams nodrošināt audžuģimenē vai pie aizbildņa, bāriņtiesa lemj par bāreņa vai bez vecāku gādības palikuša bērna ievietošanu institūcijā. Institūcijā ievietota bērna aizbildņa pienākumus pilda šīs institūcijas vadītājs.

Ņemot vērā minēto un apkopojot bāriņtiesu iesniegto informāciju, noskaidrots, ka kopējais ārpusģimenes aprūpē esošais bērnu skaits vairāku gadu garumā samazinās, proti, 2007.gadā ārpusģimenes aprūpē bija 9427 bērni, 2008.gadā – 8871, 2009.gadā – 8714 (7.attēls). Turklāt 2010.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, minētais skaits ir būtiski samazinājies, proti, par 477 bērniem.

Vadoties no apkopotajiem datiem, konstatēts, ka strauji samazinās kopējais institūcijās ievietoto bērnu skaits, turpretī, kopējais audžuģimenēs ievietoto bērnu skaits būtiski pieaug. 2010.gadā līdzīgi kā 2008. un 2009.gadā novērojama pozitīva tendence, ka aizvien vairāk bērniem ārpusģimenes aprūpe tiek nodrošināta ģimeniskā vidē – aizbildņa ģimenē vai audžuģimenē.

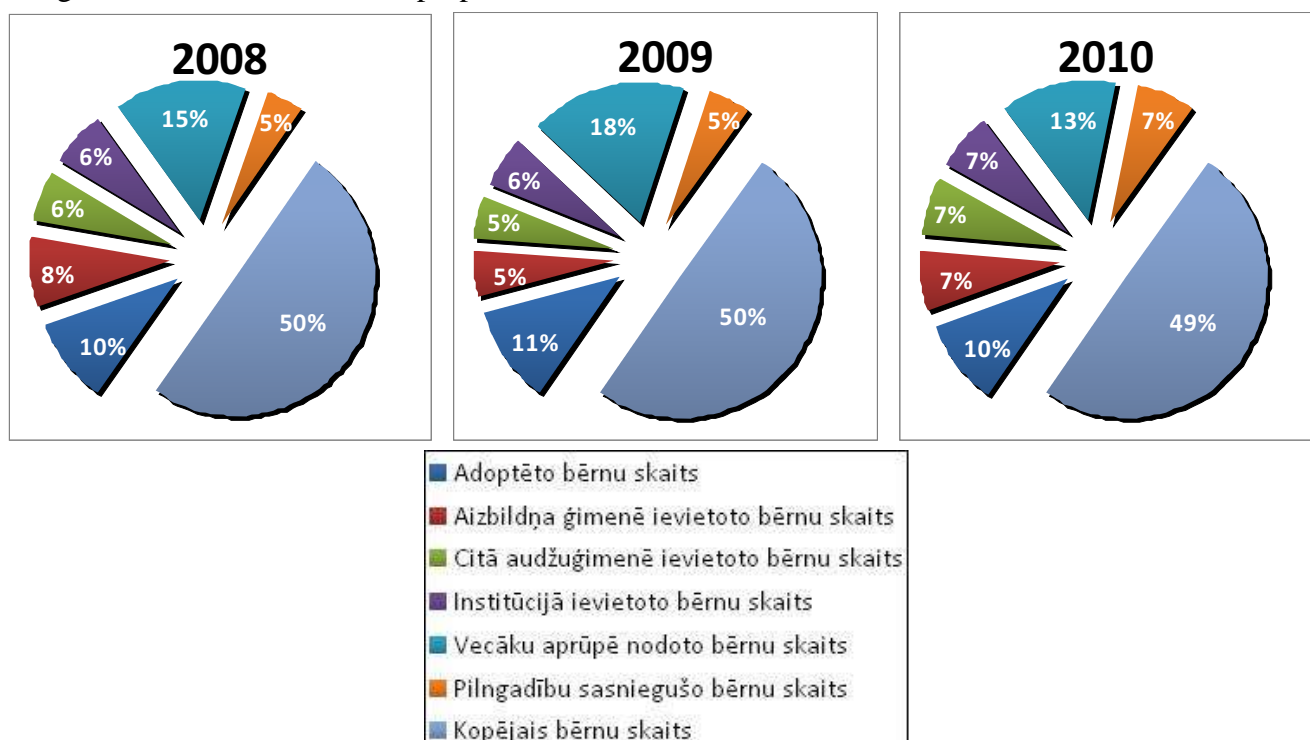
Kopumā 2010.gadā 884 bērni atradās audžuģimenes aprūpē, 5565 bērni - aizbildņa ģimenē un 1788 bērni - institūcijā (8.attēls).

8.attēls

2.2. Bērna turpmākā aprūpe pēc ārpusģimenes aprūpes (audžuģimenē un aizbildņa ģimenē) izbeigšanas

Izvērtējot bāriņtiesu sniegto informāciju par bērna turpmāko aprūpi pēc aprūpes audžuģimenē izbeigšanas (9.attēls), noskaidrots, ka procentuālajā izteiksmē no 2008.gada līdz 2010.gadam aptuveni līdzīgs bērnu skaits bija adoptēts, nodots aizbildnībā, institūcijā vai citas audžuģimenes aprūpē, kā arī pilngadību sasniegušie. Tomēr salīdzinājumā ar 2009.gadu nedaudz palielinājies to bērnu skaits, kuri tika ievietoti aizbildņa ģimenē un ir samazinājies to bērnu skaits, kuri pēc aprūpes audžuģimenē izbeigšanas, tika nodoti vecāku aprūpē.

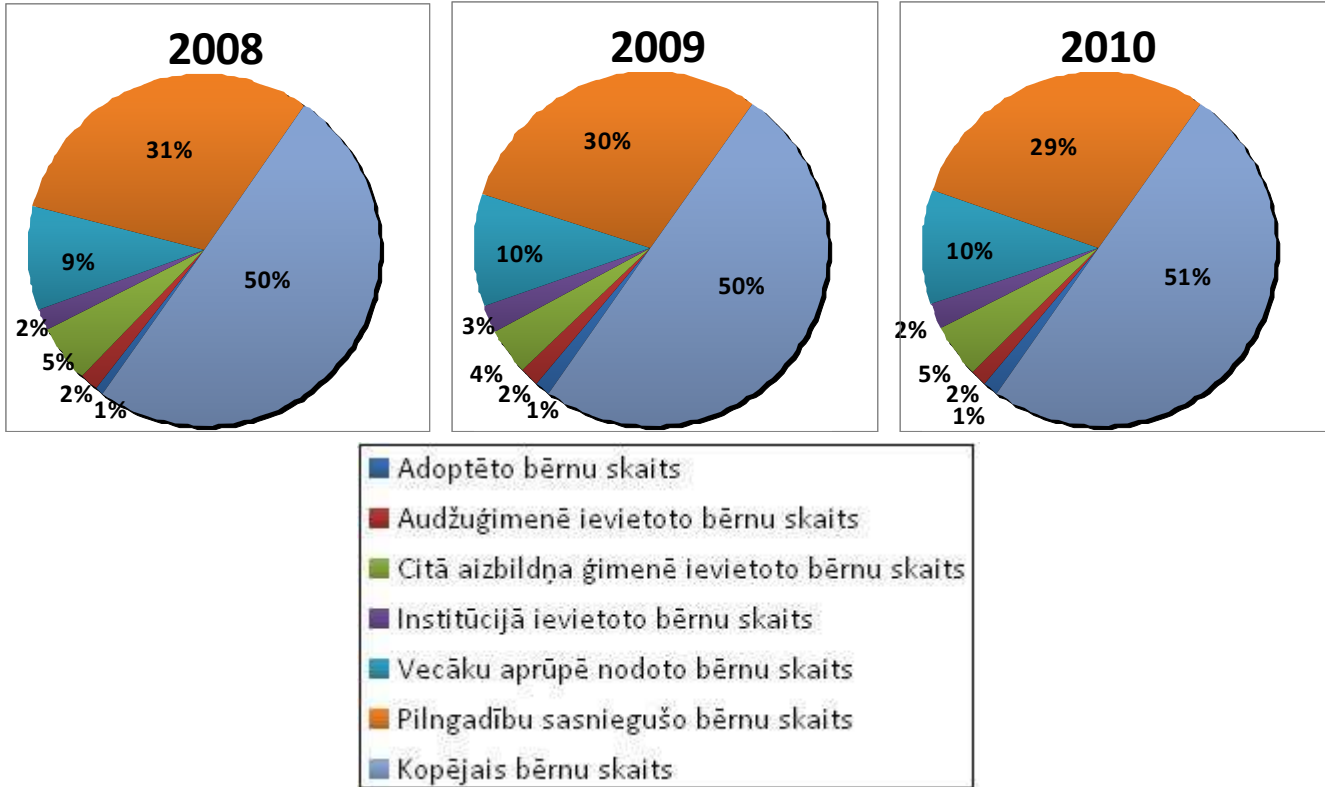
9.attēls

Vienlaikus, apkopojot minētos datus, konstatēts, ka lielākajā daļā gadījumu bērna aprūpes audžuģimenē izbeigta, vadoties, no tā, ka bērnu vecākiem atjaunotas aprūpes tiesības vai arī bērni tika adoptēti.

Savukārt, izvērtējot bāriņtiesu sniegto informāciju par bērna turpmāko aprūpi pēc aprūpes aizbildņa ģimenē izbeigšanas (10.attēls), noskaidrots, ka procentuālajā izteiksmē no 2008.gada līdz 2010.gadam saglabājas līdzīgas tendences, proti, aptuveni vienāds bērnu skaits bija adoptēts, nodots audžuģimenes aprūpē, aizbildņa ģimenē vai institūcijā, kā arī to bērnu skaits, kuri tika nodoti vecāku aprūpē vai sasniedza pilngadību.

Vienlaikus, apkopojot minētos datus, konstatēts, ka līdzīgi kā iepriekšējos gados lielākajā daļā gadījumu bērna aprūpe aizbildņa ģimenē izbeigta, vadoties, no tā, ka bērni sasniedza pilngadību vai, pamatojoties uz to, ka bērnu vecākiem atjaunotas aprūpes tiesības.

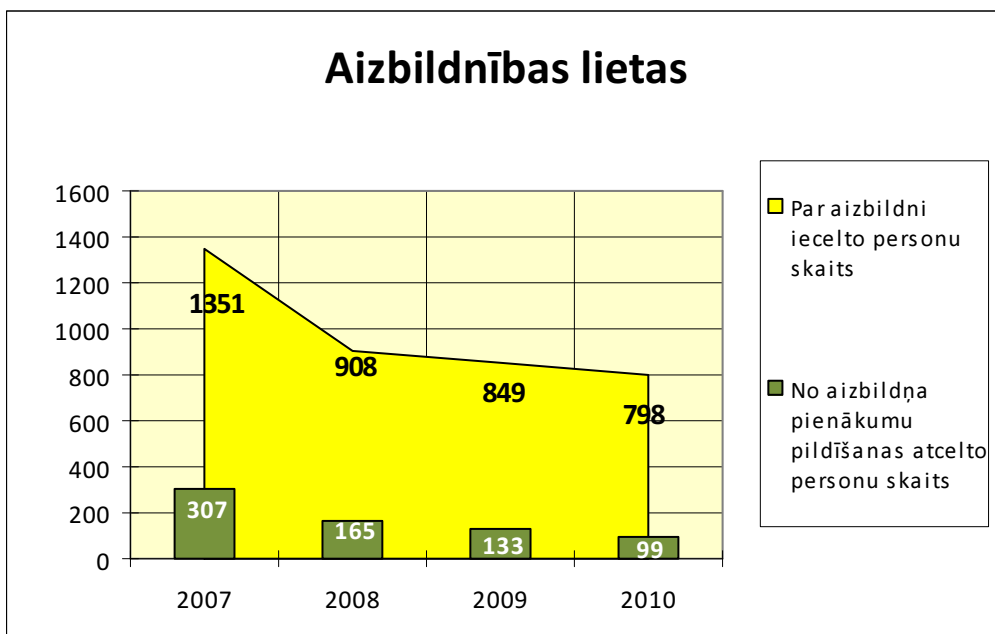
10.attēls

3. Pārskats par aizbildnības lietām

Civillikuma 222.pantā noteikts, ka bez vecāku aizgādības palikušam bērnam iecelams aizbildnis. Tāpat atbilstoši Bāriņtiesu likumā un Civillikumā noteiktajam aizbildnis ir persona, kas iecelta vai apstiprināta Civillikumā noteiktajā kārtībā, lai nodrošinātu bērna tiesību un interešu aizsardzību. Aizbildnis aizvieto saviem aizbilstamajiem vecākus, kā arī pārstāv bērnu personiskajās un mantiskajās attiecībās.

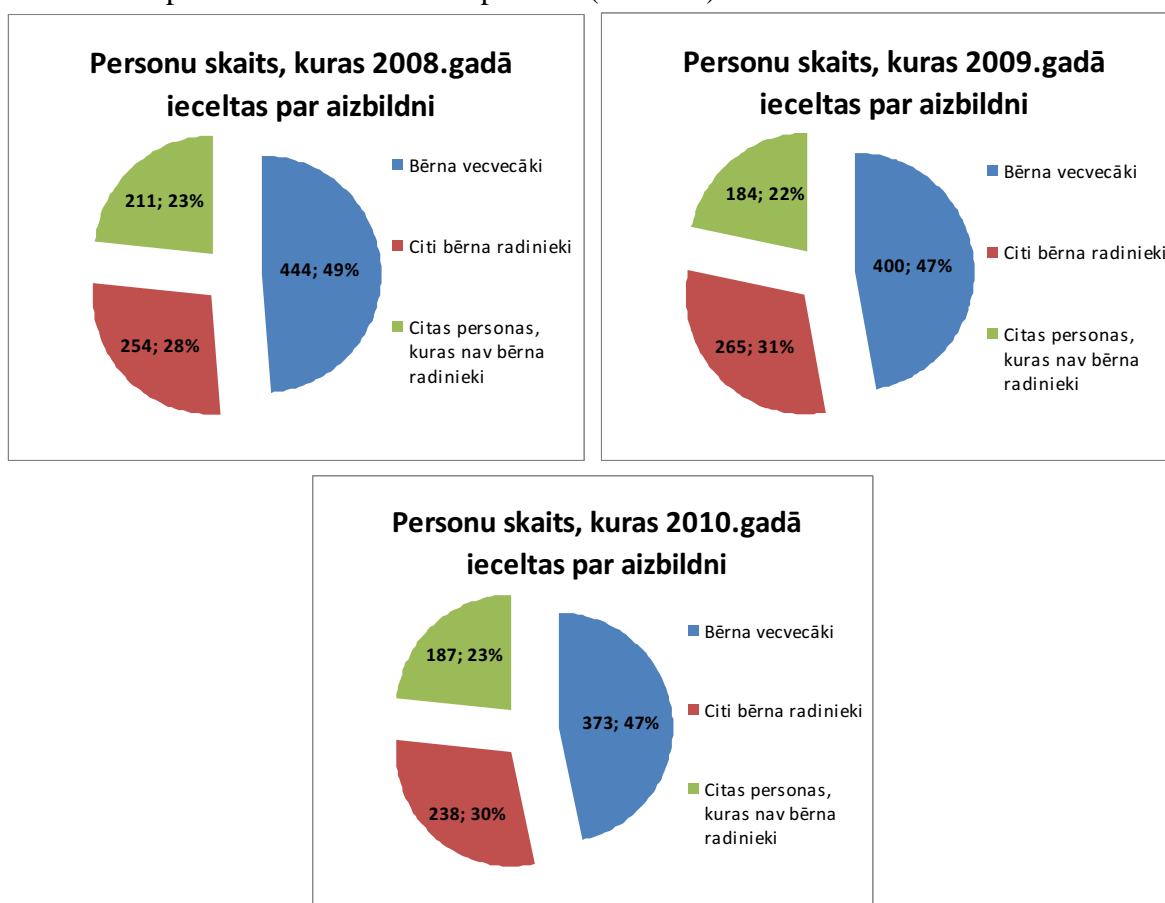
Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka saskaņā ar apkopotajiem bāriņtiesu datiem vairāku gadu garumā lielākais bērnu skaits, kuriem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe, tiek ievietoti aizbildņu ģimenēs (2010.gadā no 8237 kopā ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem 5565 bērniem nodibināta aizbildnība), bāriņtiesu gadskārtējā pārskatā par darbu īpaša uzmanība tiek pievērsta aizbildnības jautājumiem.

Atbilstoši Civillikuma 235. un 236.pantā noteiktajam aizbildnība vispirms piekrīt viņu tuvākajiem radniekiem. Par aizbildņiem bāriņtiesa izrauga no vienādi tuviem radniekiem piemērotākus, bet, ja tuvākie izrādītos nepiemēroti, tad tālākos. Savukārt, ja nepilngadīgajiem nemaz nav radnieku, aizbildņus ieceļ bāriņtiesa no citu personu vidus. Tomēr jebkurā gadījumā, lemjot par aizbildņa iecelšanu, bāriņtiesai jāraugās, lai par aizbildni iecelamajai personai būtu aizbildņa pienākumu pildīšanai nepieciešamas spējas un īpašības.

11.attēls

Ievērojot minēto, noskaidrots, ka šajā darbības virzienā 2010.gadā saglabājušās līdzīgas tendences, kādas bija novērojamas 2008. un 2009.gadā, proti, apmēram 77% gadījumu bērnam par aizbildni iecelts tuvinieks (48% gadījumu – bērna vecvecāks, 29% – cits bērna radnieks) un 23% gadījumos bērnam par aizbildni iecelta cita persona (12.attēls).

12.attēls

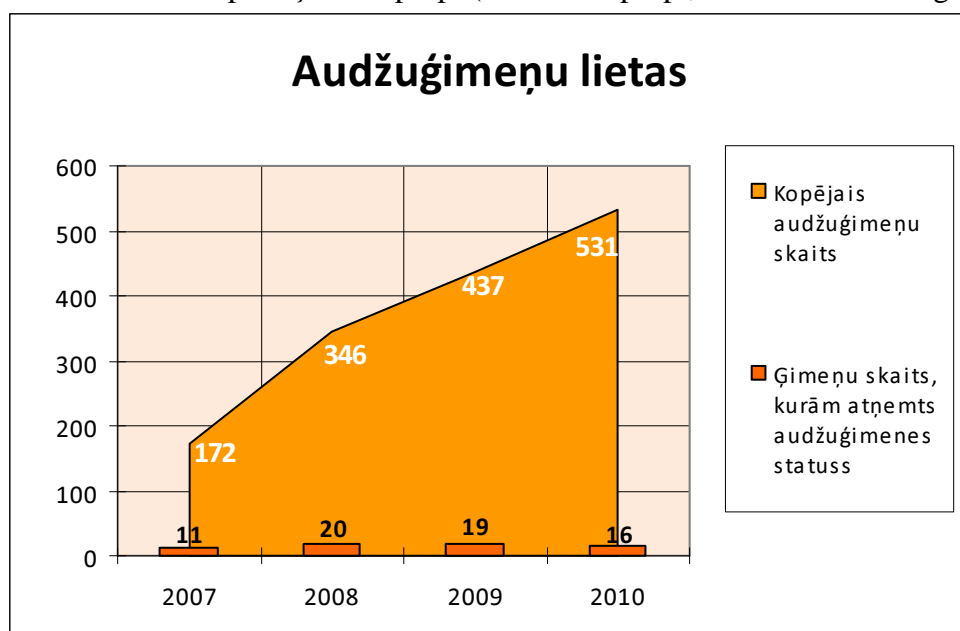
Saskaņā ar Civillikuma 341.pantā noteikto aizbildnība izbeidzas aizbildnim ar viņa nāvi, ja viņu atlaiž ar bāriņtiesas lēmumu likumisku iemeslu dēļ vai, ja viņu atceļ no aizbildņa amata, savukārt tā aizbildnība, kas nodibināta ar zināmiem nosacījumiem vai uz noteiktu laiku, izbeidzas, iestājoties šiem nosacījumiem vai notekot noteiktajam laikam. Savukārt atbilstoši minētā likuma 332.panta pirmajā daļā

noteiktajam, atklājot nekārtības, bāriņtiesa nekavējoties tās novērš, un, ja tā pēc līdzzaibildņu vai radnieku paziņojuma vai arī pēc pašas ieskata atzīst aizbildni par nepiemērotu, tā šo aizbildni atceļ un viņa vietā ieceļ citu. Gadījumos, kad persona tiek atcelta no aizbildnības nekārtīgas aizbildņa pienākumu izpildīšanas dēļ, minētā persona vairs nevar būt par aizbildni.

Apkopojot bāriņtiesu iesniegto informāciju par minētajiem gadījumiem, noskaidrots, ka 2010.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, turpināja samazināties personu skaits, kas atceltas no aizbildnības nolaidīgas rīcības vai citu iemeslu dēļ (11.attēls).

4. Pārskats par audžuģimeņu lietām

Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumu Nr.1036 „Audžuģimenes noteikumi” 33.punktā noteikts, ka audžuģimenes pienākums ir nodrošināt bērnam viņa vecumam un veselības stāvoklim atbilstošus sadzīves apstākļus un aprūpi (veselības aprūpi, audzināšanu un izglītību).

13.attēls.

Izvērtējot bāriņtiesu iesniegto informāciju, ka 2010.gadā līdzīgi kā iepriekšējos gados turpināja pieaugt audžuģimeņu skaits. Kopējais audžuģimeņu skaits uz 2010.gadu 31.decembri ir 531 audžuģimene, kas ir par 94 audžuģimenēm vairāk nekā 2009.gadā. Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka salīdzinājumā ar 2008.gadu, audžuģimeņu skaits 2009.gadā palielinājies par 91 audžuģimeni, konstatēts, ka pašlaik minētajā darbības virzienā novērojama stabila tendence pieaugt par aptuveni 90 ģimenēm gadā.

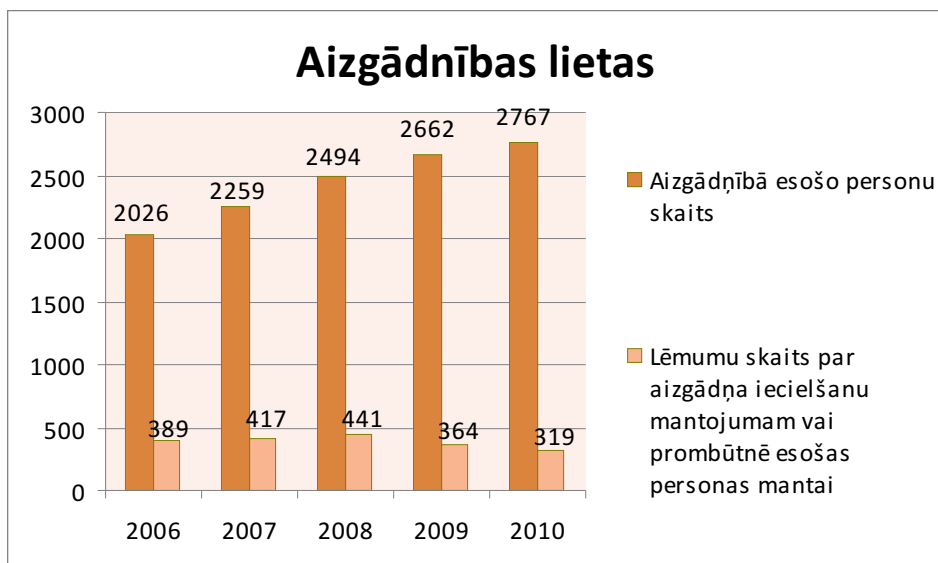
Salīdzinot statistikas datus par 2007. - 2010.gadā fiksētajiem gadījumiem, noskaidrots, ka minētajā laika posmā audžuģimeņu skaits, kuriem atņemts audžuģimenes statuss, palicis gandrīz nemainīgs (13.attēls).

5. Pārskats par aizgādības lietām

Civilprocesa likuma 268.panta pirmajā un otrajā daļā noteikts, ja tiesa uz tiesu ekspertīzes atzinuma un citu pierādījumu pamata konstatē, ka personai gara slimības vai plānprātības dēļ trūkst visu vai lielākās daļas garīgo spēju un šī persona nespēj savu darbību vadīt vai saprast tās nozīmi, tā taista spriedumu par šīs personas atzīšanu par rīcībnespējīgu un aizgādības nodibināšanu. Pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā tā norakstu nosūta bāriņtiesai — aizgādņa iecelšanai personai un tās mantai.

Vienlaikus saskaņā ar minētā likuma 275.panta pirmajā un otrajā daļā noteikto, ja tiesa atzinusi, ka persona, izlaidīgi vai izšķērdīgi dzīvojot vai pārmērīgi lietojot alkoholu vai narkotikas, draud novest sevi vai savu ģimeni trūkumā vai nabadzībā, tā ar spriedumu nodibina šai personai aizgādību un atņem

tai tiesības pārvaldīt savu mantu un rīkoties ar to. Pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā tā norakstu nosūta bāriņtiesai — aizgādņa iecelšanai.

14.attēls

Ievērojot minēto normatīvo regulējumu, līdz 2010.gada 31.decembrim aizgādņība valstī kopā bija nodibināta 2767 personām. Izvērtējot bāriņtiesu iesniegtās ziņas par aizgādņībā esošajām personām laika periodā no 2006.gada līdz 2010.gada 31.decembrim, konstatēts, ka līdz 2010.gadam aizgādņībā esošo personu skaits valstī katru gadu pieaudzis apmēram par 200 personām, savukārt 2010.gadā aizgādņībā esošo personu skaits pieaudzis apmēram par 100 personām (14.attēls).

Civilprocesa likuma 279.panta pirmajā daļā un 280.panta pirmajā un otrajā daļā noteikts, ka pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā, ar kuru tiesa atzinusi, ka pieteikums nodibināt aizgādņību promesošās vai pazudušās personas mantai ir pamatots, tiesa taisa spriedumu par aizgādņības nodibināšanu promesošās vai pazudušās personas mantai un nosūta tā norakstu bāriņtiesai — aizgādņa iecelšanai. Vienlaikus saskaņā ar minētā likuma 323.pantā paredzēto, ja tiesa, kura izskata mantojuma lietu, atzīst par nepieciešamu nodibināt mantojumam aizgādņību, tā pieņem par to lēmumu, kuru nosūta izpildīšanai bāriņtiesai.

Ņemot vērā minēto, no apkopotajiem statistikas datiem noskaidrots, ka 2010.gadā turpināja samazināties bāriņtiesu pieņemto lēmumu skaits par aizgādņa iecelšanu mantojumam vai prombūtnē esošas personas mantai (14.attēls).

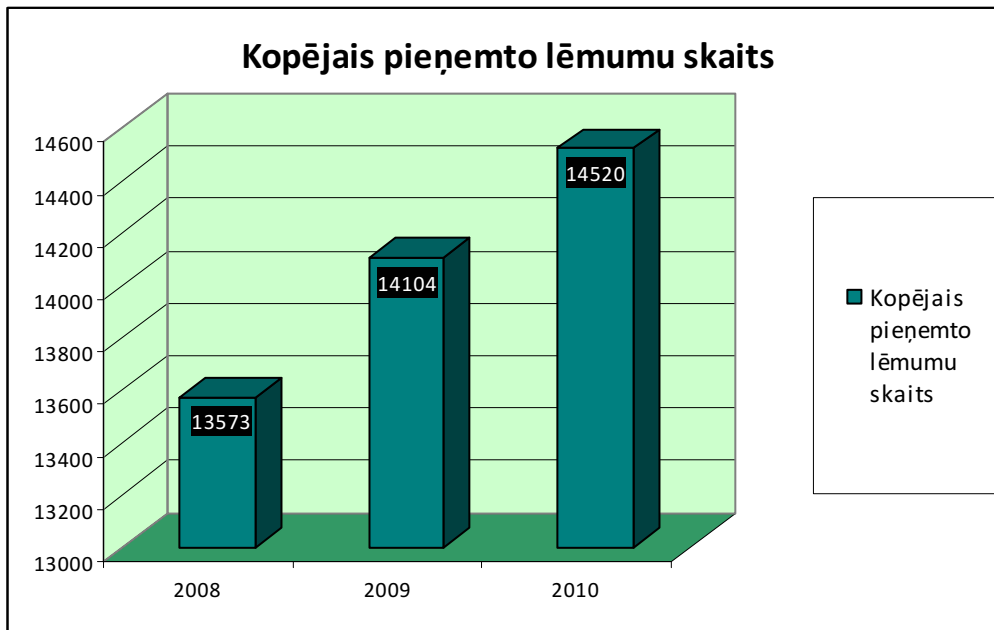
6. Ziņas par bāriņtiesu lēmumu pārsūdzēšanu

Analizējot bāriņtiesu iesniegto informāciju par pieņemto lēmumu (lēmumi bērnu un citu rīcībnespējīgu personu personisko un mantisko tiesību un interešu aizsardzībā) kopējo skaitu 2010.gadā, noskaidrots, ka to skaits salīdzinājumā ar 2009.gadu ir pieaudzis līdzīgi kā 2008.gadā par aptuveni 500 lēmumiem (15.attēls).

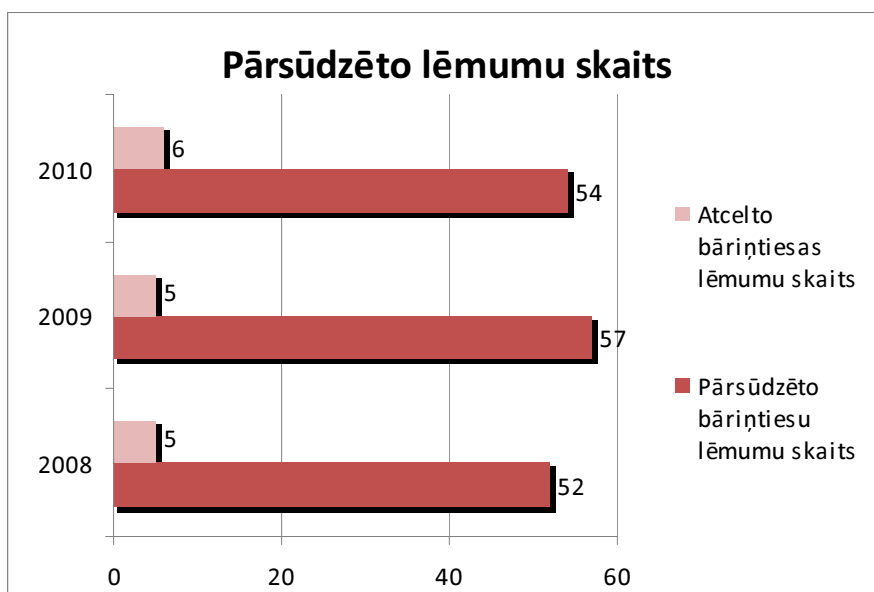
Bāriņtiesu likuma 49.panta otrajā daļā noteikts, ka bāriņtiesas lēmumu ieinteresētā persona var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajā daļā noteikts, ka administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros.

Ievērojot minēto un izvērtējot bāriņtiesu iesniegtos datus, konstatēts, ka personas, kuras uzskatījušas, ka bāriņtiesas pieņemtie lēmumi aizskar viņu tiesības un likumiskās intereses, 2010.gadā ietvaros 54 gadījumos izmantojušas tiesības vērsties Administratīvajā rajona tiesā, kas izvērtējusi bāriņtiesas pieņemtā lēmuma un faktiskās rīcības tiesiskumu un pamatotību.

Salīdzinājumā ar 2008. un 2009.gadu, pārsūdzēto lēmumu skaits 2010.gadā nav būtiski mainījies. Tāpat arī atcelto lēmumu skaits palicis gandrīz nemainīgs (16.attēls).

15.attēls

16.attēls